

Nr 15

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande den äldre arbetskraften.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 298 av herr *Edström* och fröken *Nordström* samt II: 266 av herr *Rydén m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att den äldre arbetskraftens problem utredes med beaktande av i motionerna anförda synpunkter.

I motionerna erinras om att motioner om allsidig utredning rörande åldringsvården väcktes vid fjolårets riksdag och att allmänna beredningsutskottet fann det önskvärt att man underlättade för åldringar att få fortsätta i förvärvsarbete men att någon särskild utredning icke kunde anses erforderlig, enär den s. k. Möllerkommittén tagit upp frågorna till behandling.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i år presenterat ett handlingsprogram för den äldre och medelålders arbetskraften, och man skall inom styrelsen intensifiera såväl den externa som den interna upplysningsverksamheten om denna arbetskraft.

Problemen är emellertid inte enbart av arbetsmarknadspolitisk och samhällsekonomisk karaktär utan hänsyn måste också tagas till humanitära, medicinska, psykologiska och privatekonomiska faktorer, varvid bl. a. skattelagstiftningen bör anpassas så att samhället stimulerar äldre till arbetsinsatser genom extraarbete, halvtidstjänst etc.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 298.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionerna från arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför, att socialstyrelsen under år 1960 inbjudit bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och bostadsstyrelsen till överläggning rörande information om ämbetsverkens handläggning av frågor rörande äldre. Avsikten är att dylika överläggningar skall hållas kontinuerligt.

Den i motionerna begärda utredningen synes beröra områden som redan är föremål för offentliga utredningar såsom allmänna skatteberedningen, socialpolitiska kommittén, arbetsmarknadsutredningen och 1960 års arbetslöshetsförsäkringsutredning. Det finnes skäl att avvakta den behandling, som den äldre arbetskraftens problem kan komma att möta i dessa utredningssammanhang, innan särskild utredning överväges.

Socialstyrelsen erinrar om sina uttalanden i yttrande över motioner i denna fråga vid 1960 års riksdag, däri styrelsen bl. a. hänvisat till den s. k. Möllerkommitténs pågående undersökningar. Styrelsen redovisar tillkomna eller planerade utredningar på området och anför härom:

Vad först beträffar *publicerade utredningar och annan litteratur* (utom strödda artiklar) rörande sysselsättningsproblemen vill socialstyrelsen erinra om följande publikationer.

Möllerkommittén för åldringsfrågor: skriftserien Hela folket i arbete har inletts med Arbetsförmedling och arbetsanskaffning för äldre, mars 1960;

Utredningen om äldre arbetskraft i statens tjänst (socialdepartementet): betänkande om äldre arbetskraft i statstjänst, april 1960;

Svenska Cellulosa Aktiebolaget: De förtidspensionerades anpassningsproblem, april 1959 (till socialstyrelsen våren 1960);

Representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige och Tjänstemännens centralorganisation: Medelålders och äldre arbetskraft, maj 1960;

Folket i Bild: Den gyllene åldern — samlingsverk med psykologiska, medicinska, sociala och flera aspekter på pensionsårens problem, 1961;

Edvard Stieglitz: Livet efter fyrtio, översättning från USA-editionen, 1961;

International association of gerontology, social science research committee: Aging and social health in The United States and Europe, till socialstyrelsen 1960;

The U. S. National Health Council: Positive health of older people, report from annual meeting, 1961.

I sitt utlåtande till beredningsutskottet i mars 1960 refererade socialstyrelsen huvudpunkterna i *Möllerkommitténs* program. Styrelsen kan nu komplettera programmet med följande upplysningar rörande kommitténs verksamhet. Utom den redan nämnda publikationen om arbetsförmedling och arbetsanskaffning för äldre har redogörelser avgivits med överväganden och rekommendationer dels angående avdrags-, skatte- och pensionsbestämmelser (utredningsman direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Sven Hydén) och dels angående arbetsavtal och därmed sammanhängande frågor av intresse för äldre arbetskraft (utredningsman f. ordföranden i Landsorganisationen i Sverige August Lindberg).

Den förstnämnda redogörelsen rörande skatte- och pensionsfrågor har med skrivelser den 21 november 1960 av Möllerkommittén överlämnats till statsråden och cheferna för social- och finansdepartementen.

Vidare har kommittén i skrivelse den 19 oktober 1960 till arbetsmarknadsstyrelsen hemställt att styrelsen ville dels uppmana länsarbetsnämnderna att i möjligaste mån stimulera såväl arbetsgivare som arbetstagare att acceptera deltidarbete för äldre i växande omfattning, dels försöksvis ordna omskolningsmöjligheter även för personer, som nått eller överskridit pensionsåldern, samt dels orientera såväl Arbetsgivareföreningen som Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation om de åtgärder arbetsmarknadsstyrelsen kan komma att vidtaga.

Möllerkommittén förbereder för närvarande en broschyr med upplysning om vikten ur både individens och samhällets synpunkter av sysselsättning i lämplig form och omfattning för äldre personer. Vidare förbereds undersökningar för förslag till ett permanent forskningsorgan för frågor om den äldre arbetskraften.

Undersökningar, som lovar att bli av stort värde för förståelsen av den äldre arbetskraftens fysiologiska, psykologiska, sociologiska och medicinska egenskaper och förhållanden, planeras efter en under hösten 1960 slutförd provundersökning omfattande grupper av manliga arbetare i åldrarna 35, 45, 55 och 65 år. Undersökningarna, som är de första i sitt slag i vårt land, genomförs av *personaladministrativa rådets forskningskommitté*.

I denna översikt vill socialstyrelsen även erinra om de viktigare pågående *statliga utredningar*, vilka torde ha anledning att behandla frågor om den äldre arbetskraften. Bland dessa kommittéer märkes socialpolitiska kommittén (9/5 1958), allmänna skatteberedningen (13/5 1960), arbetsmarknadsutredningen (30/9 1960) och arbetslöshetsförsäkringsutredningen (likaledes tillsatt den 30/9 1960).

På *ämbetsverkens områden* tilldrar sig åldringsfrågorna och däribland sysselsättningsfrågan ett växande intresse. Sålunda ägnar arbetsmarknadsstyrelsen hithörande frågor en aktiv uppmärksamhet. Effekten härav kan socialstyrelsen iakttaga inom vissa vårdområden. Av särskild betydelse i här närmast föreliggande sammanhang torde arbetsmarknadsstyrelsens s. k. aktivitetsprogram den 13 januari 1961 angående medelålders och äldre arbetskraft komma att bli. Detta program innehåller bl. a. anvisningar till länsarbetsnämnderna och har väsentligen det syfte som avsågs med Möller-kommitténs förutnämnda skrivelse den 19 oktober 1960 till arbetsmarknadsstyrelsen.

Socialstyrelsen vill slutligen erinra om styrelsens initiativ till ett *kontaktorgan för centrala ämbetsverk* för samråd, ömsesidiga upplysningar och samverkan i lämpliga former i frågor som inbegripes i samhällets åldersvård. Ett program för verksamheten förbereds för närvarande. Därvid dryftas särskilt utarbetandet genom statistiska centralbyråns försorg av en statistisk information om demografiska egenskaper hos den äldre delen av befolkningen samt om de äldres relationer i fråga om sjukdomsfrekvens, sjukvård, dödsorsaker, bostäder, sysselsättning, åldersvård etc. En dylik statistisk informationsskrift, som ännu saknas i vårt land, har visat sig nödvändig såsom en saklig grund för orienteringen i olika åldringsfrågor och för den allmänna upplysningsverksamheten rörande dessa frågor.

Med hänvisning till det anförda finner socialstyrelsen, att utrednings- och upplysningsverksamheten i frågor som rör den äldre arbetskraften för närvarande är synnerligen livlig och omfattande. Utom hittills redovisade resultat ger pågående och planerade undersökningar löfte om ytterligare resultat, ägnade att främja sysselsättningsfrågans praktiska lösning.

Styrelsen avstyrker motionerna.

Utskottet

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att den äldre arbetskraftens problem får en allsidig behandling. Som framgår av de i det föregående lämnade uppgifterna föreligger emellertid redan ett rikt material angående dessa frågor; andra spörsmål behandlas av pågående utredningar och ytterligare utredningar är planerade. Såvitt utskottet kunnat finna kan frågorna om den äldre arbetskraften härigenom beräknas få en ingående belysning från bl. a. de synpunkter motionärerna funnit väsent-

liga. Behovet av samordning av vunna erfarenheter torde tillgodoses genom det kontinuerliga samarbete på området som nyligen inletts mellan bl. a. socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, medicinalstyrelsen och bostadsstyrelsen.

Utskottet, som behjärtar motionernas syfte, finner med hänsyn till vad ovan anförts detta syfte redan vara väl tillgodosett och finner sålunda icke skäl förorda motionärernas förslag om tillsättande av en ny utredning utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 298 och II: 266 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1961

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Möller, Nestrup, Sörlin*, Axel Emanuel Andersson, Uno Olofsson, Lars Larsson*, Hellebladh, Tage Johansson, Schött, Anton Larsson*, Eric Peterson;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Dickson, Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Carlsson i Huskvarna, Nilsson i Bästekille, Lundmark*, Haglund, Börjesson i Glömminge, Berglund och fröfröken Andersson i Lerum.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.